

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pef.3.2025.9](https://doi.org/10.18690/um.pef.3.2025.9)

ISBN
978-961-286-993-9

ETIČNI VIDIKI POUČEVANJA GLASBE

TJAŠA ČUŠ

Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta, Maribor, Slovenija
tjasa.cus@student.um.si

Poglavje obravnava ključne etične izzive v glasbenem izobraževanju, kot so spoštovanje avtorskih pravic, preprečevanje kulturne apropiacije (prilastitve), zagotavljanje transparentnega in pravičnega ocenjevanja ter spodbujanje etičnega vedenja med učenci. Učitelji morajo razumeti pomen avtorskih pravic, saj kršitve škodujejo pravicam ustvarjalcev, uporaba glasbe brez ustreznih dovoljenj ni dovoljena, razen v omejenih primerih. Kulturna apropiacija (prilastitev), ki lahko privede do trivializacije kulturnih izrazov, zahteva občutljiv in informiran pristop. Učitelji se morajo seznaniti s kulturnim ozadjem glasbenih del, vključevati lokalne kulturne predstavnike in spodbujati kritično refleksijo pri učencih, kar omogoča razlikovanje med kulturno izmenjavo in apropiacijo. Transparentnost in poštenost pri ocenjevanju krepi zaupanje in motivacijo učencev, etična vzgoja pa spodbuja razvoj sočutja, moralne zavesti in kritičnega mišljenja. Z etičnim vodenjem učencev učitelji prispevajo k njihovem razumevanju kulturnih vrednot in oblikujejo ozaveščene, spoštljive posameznike.

Ključne besede:
etika,
avtorske pravice,
kulturna apropiacija,
transparentno ocenjevanje,
etična vzgoja



Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pef.3.2025.9](https://doi.org/10.18690/um.pef.3.2025.9)

ISBN
978-961-286-993-9

Keywords:
ethics,
copyright,
cultural appropriation,
transparent assessment,
ethical education

ETHICAL ASPECTS OF MUSIC TEACHING

TJAŠA ČUŠ

University of Maribor, Faculty of Education, Maribor, Slovenia
tjasa.cus@student.um.si

This chapter addresses key ethical challenges in music education, including respecting copyright, preventing cultural appropriation, ensuring transparent and fair assessment, and promoting ethical behavior among students. Teachers must recognize the importance of copyright, as violations harm creators' rights and the use of music without proper permissions is prohibited, except in limited circumstances. Cultural appropriation, which can trivialize cultural expressions, requires a sensitive and informed approach. Teachers should understand the cultural context of musical works, involve local cultural representatives, and encourage critical reflection among students, enabling them to distinguish between cultural exchange and appropriation. Transparency and fairness in assessment foster trust and motivation in students, while ethical education promotes the development of empathy, moral awareness, and critical thinking. By guiding students ethically, teachers contribute to their understanding of cultural values and help shape conscious, respectful individuals.



University of Maribor Press

1 Uvod

Etika v poučevanju glasbe je ključnega pomena za vzpostavitev zaupanja, pravičnosti in spoštovanja med učitelji, učenci in širšo skupnostjo. Glasbeno izobraževanje ne obsega zgolj razvijanja veščin, temveč tudi širjenje kulturne zavesti in spoštovanje avtorskih pravic, kar v današnjem globaliziranem svetu postaja vse pomembnejše. Učitelji se pri svojem delu pogosto soočajo z vprašanji avtorskih pravic, saj uporaba glasbenih del brez ustreznega dovoljenja krši pravice ustvarjalcev. Hkrati pa kulturna apropiacija, torej neprimerno prevzemanje kulturnih elementov, lahko vodi do trivializacije ali izkrivljanja kulturnih izrazov, kar je v izobraževalnem okolju še posebej občutljivo. Transparentno in pošteno ocenjevanje ter etična vzgoja, ki krepi zavedanje o vrednotah in medsebojnem spoštovanju, predstavljata pomembne temelje za odgovorno poučevanje glasbe in prispevata k razvoju učencev v ozaveščene in spoštljive posameznike.

2 Etični vidiki poučevanja glasbe

Etični vidiki poučevanja glasbe obravnavajo različne izzive, s katerimi se učitelji glasbe srečujejo pri svojem delu. Pogosto krmarijo med svojimi osebnimi vrednotami, zahtevami institucije ter izpolnjevanjem pričakovanj učencev, staršev in šole, kar lahko vodi v etične dileme. Zaradi tega je v glasbenem izobraževanju pomembno razvijati etično ozaveščenost, ki učiteljem pomaga pri sprejemanju premišljenih in poštenih odločitev v korist učencem.

2.1 Spoštovanje avtorskih pravic in obravnava kulturne apropiacije v glasbenem izobraževanju

Učitelji morajo razumeti, kako avtorske pravice vplivajo na uporabo glasbenih del v učnem procesu. Avtorji nadzorujejo uporabo svojih del, zato je za reproduciranje, prilagajanje ali izvajanje glasbe pogosto potrebno dovoljenje. V Avstraliji lahko učitelji pod določenimi pogoji reproducirajo glasbo, a so potrebna dovoljenja. Šole imajo licence za javne predstave in reproduciranje glasbe, vendar te ne pokrivajo vseh situacij, kot je recimo individualno poučevanje. Razumevanje teh pravil omogoča učiteljem odgovorno uporabo glasbe ob spoštovanju pravic ustvarjalcev. (Guide to music copyright for instrumental teachers, b. d.). Učitelji glasbe morajo razumeti razliko med pravicami za izvedbo in pravicami za kopiranje gradiva. Licence pogosto ne vključujejo pravice do kopiranja not za posamezne učne ure,

zato učitelji ne smejo fotokopirati ali deliti notnega gradiva brez dovoljenja, razen če spadajo pod izjeme, kot je poštena uporaba. Schlager (2008) poudarja tudi, da je pojem »fair use« v ZDA uporaben predvsem v specifičnih izobraževalnih situacijah, vendar tudi tu obstajajo pravne omejitve, ki jih učitelji morajo razumeti, da se izognejo tveganjem. Drummond (2015) navaja, da pravilno spoštovanje avtorskih pravic omogoča učiteljem glasbe, da ustvarijo okolje, kjer se spoštujejo zakoni, hkrati pa spodbujajo inovativno in etično uporabo glasbenih del.

Papallo in DeWald (2016) raziskujeta problematiko kulturne apropiacije v izobraževalnem okolju. Le ta vključuje nepooblaščen uporabo elementov ene kulture s strani pripadnikov druge kulture, kar lahko vodi do izkrivljanja ali komercializacije kulturnih izrazov. Ugotovitve avtorjev kažejo na to, da se morajo učitelji zavedati razlik med kulturno izmenjavo in kulturno apropiacijo ter razviti občutljivost do kulturnih kontekstov, ki jih poučujejo. Nekateri pristopi in strategije za preprečevanje kulturne apropiacije, na podlagi njihovih ugotovitev so:

- učitelji naj se izobražujejo o kulturi, ki jo predstavljajo;
- povezovanje z lokalnimi kulturnimi skupnostmi in vključevanje njihovih perspektiv v poučevanje;
- učitelji naj spodbujajo kritično razmišljanje med učenci.

Ena od ključnih ugotovitev avtorja Manuela (2021) je, da je kulturna apropiacija pogosto napačno razumljena v glasbenem kontekstu, saj so izposoje ključne za razvoj novih žanrov. Avtor izpostavlja, da glasbeno ustvarjanje temelji na stalnem prepletanju vplivov iz različnih kultur, kar krepi umetniško ustvarjalnost. Kljub tem ugotovitvam, pa na drugi strani Ghose idr. (2024) opozarjajo, da so preнове ljudskih pesmi v Indiji pogosto primer kulturne apropiacije, kjer sodobni glasbeniki izkoriščajo tradicionalne glasbene oblike, kar povzroča napetosti med ohranjanjem kulturne dediščine in vprašanjem avtorskih pravic.

2.2 Etična ravnanja učiteljev pri ocenjevanju in učencev v medsebojnih odnosih

V praksi so opazili, da sta jasna in odprta komunikacija o merilih ocenjevanja ključna za vzpostavitev zaupanja in pravičnosti. Učenci želijo razumeti kriterije ocenjevanja, da bi se počutili bolj motivirani in vključeni. Transparentnost ocenjevanja krepi

občutek odgovornosti in spodbuja razvoj glasbenih veščin, kar prispeva k večjemu zadovoljstvu in uspešnosti učencev (Begić idr., 2019). Študija avtorja Rasoolija (2023) ugotavlja, da na učiteljevo ocenjevanje vplivajo trije mehanizmi: individualni (učiteljeva filozofija, izkušnje), družbeni (kulturni, ekonomski, socialni dejavniki) in dialektični odnosi med njima. Ena izmed teorij, ki jo omenja Wesolowski (2020), izpostavlja tri ključne elemente ocenjevanja pri glasbi:

- Veljavnost: zaupanje učitelja v kakovost sklepov, ki jih naredi o učenčevih učnih dosežkih.
- Zanesljivost: ocene, ki ustrezno podpirajo sklepe o učenčevih učnih dosežkih.
- Pravičnost: zagotavljanje priložnosti učencem, da kar najbolj pokažejo svoje učne dosežke.

Vzgoja za etiko in vrednote vključuje dejavnosti, ki razvijajo etično in kritično mišljenje, moralno zavedanje in sočutje. Učenci morajo razviti odgovornost do sebe in drugih ter spoštljiv odnos do skupnosti. Za obravnavanje odnosov v šolah se uporabljajo neformalne metode, kot je zgledovanje po vzornikih, kar močno vpliva na vedenje učencev. Učitelji, starši in sovrstniki kot vzorniki prispevajo k razumevanju etičnih vrednot, pri čemer učitelji ostajajo ključni. Pomembna metoda je tudi etično sporazumevanje, kjer odprti pogovori o vrednotah krepijo zaupanje in skupno razumevanje (Ćurko idr., 2015). Kot ugotavlja Reali (2019), bi morali učitelji učence naučiti načelnega odločanja in razumeti vpliv njihovih dejanj, da bi se bolje soočali z raznimi etičnimi izzivi. S spodbujanjem etičnega vedenja lahko učitelji pripravijo učence na etične dileme, s katerimi se bodo srečevali v prihodnosti.

3 Zaključek

Obravnavane teme, ki torej vključujejo spoštovanje avtorskih pravic, preprečevanje kulturne apropiacije, poštenost in transparentnost ocenjevanja ter etično vedenje med učenci, predstavljajo pomemben okvir za odgovorno in etično poučevanje glasbe. Omenjene raziskave kažejo, da učitelji, ki razumejo pravila avtorskih pravic in načine preprečevanja kulturne apropiacije, lahko ustvarijo prijetno in spoštljivo učno okolje. Ugotovitve tega poglavja jasno kažejo, da transparentnost ocenjevanja spodbuja motivacijo in občutek odgovornosti pri učencih. Pomembno je, da učitelji še naprej izpopolnjujejo svoje znanje o teh temah, spodbujajo kritično razmišljanje

in etično vedenje med učenci, kar bo pripomoglo k še večjemu razumevanju in spoštovanju kulturnih in etičnih vrednot v glasbenem izobraževanju.

Literatura

- Begić, A., Šulentić Begić, J. in Šmitpeter, V. (2019). Stavovi učenika i učitelja o vrednovanju i ocjenjivanju u nastavi glazbene kulture. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 26(2), 77–101. https://www.academia.edu/54666383/Stavovi_u%C4%8Denika_i_u%C4%8Ditelja_o_vrednovanju_i_ocjenjivanju_u_nastavi_Glazbene_kulture
- Ćurko, B., Feiner, F., Gerjoli, S., Juhant, J., Kreß, K., Mazzoni, V., Mortari, L., Pokorný, S., Schlenk, E. in Strahovnik, V. (2015). *Vzgoja za etiko in vrednote. Priročnik za učitelje in vzgojitelje*. Ljubljana: Erasmus+.
- Drummond, T. (2015). Understanding Copyright and Fair Use in the Music Classroom. *Music Educators Journal*, 102(2), 48–53. <https://doi.org/10.1177/0027432115611233>
- Ghose, A., Dhre, A. in Ali, S. A. (2024). Remake of Folk Songs in India: Cultural Appropriations, Traditional Expressions and Copyright Dilemma. *Journal of Intellectual Property Rights (JIPIR)*, 29(4), 314–324. <https://doi.org/10.56042/jipr.v29i4.3405>
- Guide to music copyright for instrumental teachers.* (b. d.). <https://assets.apraamcos.com.au/images/PDFs/Music-Licences/Guide-to-Music-Copyright-for-Teachers.pdf>
- Manuel, P. (2021). Musical Borrowings, Copyright, and the Canard of "Cultural Appropriation". V Simone Krüger Bridge (ur.) in Britta Sweers (ur.), *Oxford Handbooks Online*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190081379.013.7>
- Papallo, J. in DeWald, M. (13.12.2016). *Addressing cultural appropriation in the classroom: Tools and resources*. Education Week. <https://www.edweek.org/leadership/opinion-addressing-cultural-appropriation-in-the-classroom-tools-and-resources/2016/12>
- Rasooli, A., Rasegh, A., Zandi, H. in Firoozi, T. (2023). Teachers' Conceptions of Fairness in Classroom Assessment: An Empirical Study. *Journal of Teacher Education*, 74(3), 260–273. <https://doi.org/10.1177/00224871221130742>
- Real, C. M. (2019). Teaching Ethics in the Music Industry Classroom. *International Summit of the Music & Entertainment Industry Educators Association* (str. 44–48). Belmont University. <https://doi.org/10.25101/19.21>
- Schlager, K. (2008). Copyright law: What music teachers need to know. *Teaching Music*, 15(5), 38–41. <https://www.proquest.com/trade-journals/copyright-law-what-music-teachers-need-know/docview/227175591/se-2>
- Wesolowski, B. C. (2020). »Classroommetrics«: The Validity, Reliability, and Fairness of Classroom Music Assessments. *Music Educators Journal*, 106(3), 29–37. <https://doi.org/10.1177/0027432119894634>